

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne prost. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Žene za vojno.

V Londonu nameravajo baje prirediti žene slovesno demonstracijo za nadaljevanje vojne. V prvem hipu nas ta vest preseneča. Ne zadošča pa samo, da se čudimo temu pojavu, marveč je naša dolžnost, da vpoštevamo tudi razmere in vzroke takih pojavov. Enako kakor delavca, je poglaj kapitalizem po vseh deželah tudi ženo na bojišče za obstanek. V tem boju je žena izgubila nekaj svoje ljubeznivosti in dobrosrčnosti. Nje prsi se suše sporedno z napor, s katerimi mora skrbeti sama za svoje življenje. Čim bolj razvita in starejša je kapitalistiško, ali ona dežela, tem bolj nje ženstvo gubi one lasnosti, ki so lastne ženi ter postaja po svojem bistvu nekaj, kar ni pravzaprav ne mož ne žena. Delavski trg kapitalizma, ki potrebuje čim cenejše delavstvo, ovira žene, da bi se posvečale gospodinjstvu, porajanju, materinstvu; kruti boj za obstanek spreminja nje zunanje oblike, nje življenske običaje in nazore o življenju bolj in bolj, žena postaja neprikupnejša in zadobiva polagoma bolj moški tipus. Ob enem pa se začneja zanimati za politiko, postane sobojevnica mož in pričinja zahtevati politične pravice.

Če začne žena politično misliti in delovati, se ne smemo čuditi, da se nje misli razprežejo na slabe in dobre smeri. Politik raznišlja o svetovni politiki; igra s človeštvom šah; v njegovi roki se suče usoda človeštva. Usodo posameznika politik ne upošteva, ljubeznivi in sentimentalni nagibi ne štejejo zanj nič. Če bi ne bilo tako, bi noben politik ne pričenal ali zagovarjal vojno. In le zaradi privilegirane mesta moža v politiki smo vajeni, da prisojamo možu manj rahločutnega človečanstva nego ženi. Zakaj naj bi imel oče manj čuta za svojega sina nego mati, to je kar nerazumljivo. In materino srce, če ga prisilijo razmere k temu, mora postati naravno enako osorno kakor je možovo; žene pričnejo misliti o vojni enako kakor možje. V tem oziru niso žene prav nič vzvišene nad možem: po nazorih moža vojna ni nemoralna, in če žene, ki so jih vzgojilne razmere, tudi tako mislijo, store le to, kar delajo možje.

Angleške žene so politično bolj razvite nego skoro vse druge žene po raznih deželah. V demokratiški deželi so imele žene mnogo več prilike za politično izobrazbo nego drugod, in dočim so žene v drugih deželah dobre kuharice, mašilke nogavic in pospravljalkle sob, so imele angleške žene (mislimo gospodinj, ne služkinje) že precej junaških bojov za svoje politične pravice. Če nameravajo res prirediti demonstracije za nadaljevanje vojne, dokazujejo s tem le, da so politično na tisti stopnji kakor gospodje Reventlov ali Curson ali Sonnino itd., to je, da zanje ne odločuje več osebno trpljenje in splošno zlo v političnih smereh. Imajo enake čute kakor kraljica Helena, ki je baje zagovarjala vojno, ali slavna mati Epaminonde ali še slavnejša mati bratov Graklov. Verjetno je tudi, da so angleške žene napravile politično kupčijo z vlado

glede volilne pravice. Opustiti hočejo sentimentalnosti ter se politično uveljaviti kakor možje s tem, da vstopijo za višje interese domovine. Če je ta heroizem grd pri ženah, potem tudi ni lepši pri možeh, ki se vnmajajo za nadaljevanje vojne.

Nujno se nam je zdelo podati ta odlomek naravnega razvoja iz sedanjega družabnega reda, ker presojajo meščanski listi ta pojav s povsem drugačnega stališča. Vzroki so globlji in te smo hoteli povedati!

„Krona vsega stvarstva.“

Pod tem naslovom so poročali razni listi o izjavi monakovskega profesorja pl. Stengel, ki je zbudila splošno nevoljo. Haško društvo proti vojni je stavilo namreč delegatom obeh haških konferenc tri vprašanja, ki se nanašajo na mirovno stremenje po vojni. Na ta vprašanja je odgovoril nemški monakovski profesor mednarodnega prava, in sicer »če bi bilo železi in ali je mogoče, da bi po vojni haške mirovne konference, nadaljevale svoje delo,« takole:

»1. Ne! Sicer je pa tudi popolnoma nepotrebno, ker končno odločilno zmago brez dvoma moramo dobiti mi Nemci. S tem pa nam bo tudi omogočeno, da bomo odteji mogli krotiti vse nemirneže ter ne samo nam, temveč vsemu civiliziranemu človeštvu dati, zagotoviti in ohraniti trajni in edino pravi mir. Ves sedanjí potek vojne vendar dokazuje, da je nas Nemce izvolila Previdnost izmed vseh narodov, da stopimo na čelo vsem kulturnim narodom in jih povedemo do varnega miru pod svojo zaščito; kaj mi nimamo samo potrebne sile in moči, temveč tudi največjo potenco vseh umstvenih darov in tvorimo krono kulture in vsega stvarstva. Zato je pridržano nam, kar se doslej še ni posrečilo nobenemu narodu, namreč da vsemu svetu damo mir.

2. Iz tega izhaja nepotrebno vseh nadaljevanj katerihkoli mirovnih del, ker mi Nemci potemtakem z gospodstvom nad nemirnimi sosedi prevzamemo posle in nalogo vsakršnekoli mirovne policije in jih bomo z lastno močjo vzdrževali proti vsakateri strani. Znalj bomo vsako nemirnost zadušiti v kali.

3. Podvrženje pod naše v vsakem oziru močnejše vodstvo je torej edino in najvarnejše sredstvo za uspevajoči obstoj vsakega naroda, posebno tudi za nevtralce, ki bi storili najbolje, da se nam pridružijo in zaupajo prostovoljno. Dobro, modro in previdno dela oni, ki se v teh težkih časih sporov priključi mogočni glavi. Kajti kdor si pridobi zasluge za mogočnega dednega gospoda, seje za bodočnost. Ni ga dobročutnejšega in idealnejšega naroda, kot smo mi Nemci, in zato je pod našo zaščito vsako mednarodno pravo nepotrebno, ker po svojem lastnem nagonu in sami po sebi vsakemu odmerjamo svojo pravico.«

Iz te izjave odseva popolno nepoznanje naravnih razvojnih zakonov in veli-

kanska zaljubljenost v fiksne ideje človeka, ki bi sicer moral kot večak v mednarodnem pravoznanstvu opazovati razvoj z višjega nepristranskega stališča.

Časopisje je v tem edino, da izjava kompromitira Nemčijo pred vsem svetom. Profesor Stengel je sicer starosta med profesorji mednarodnega prava, bil je zastopnik nemške vlade na haških konferencah, vendar pa njegova izjava ne more biti merodajna. Izjava 93 vseučiliških profesorjev takoj po izbruhu vojne že ni bila popolnoma umestna, ta pa in tudi druge podobne izjave raznih učenjakov glede vojnih namenov le netijo in pospešujejo nezaupanje do Nemčije pri drugih narodih in pri malih nevtralnih državah. Vojujoče države obetajo osvoboditev, tak profesor pa propoveduje podjarmljenje!

Izjava profesorja Stengla ni merodajna, in moramo se čuditi, kako je mogoče, da je mož na vseučiliški stolici takih nazorov in kako je mogoče, da prihaja mnene tako nazadnjaškega moža še do upoštevanja v javnosti, kjer treba vpoštevati le moderne zateve in nazore, ki se strinjajo s časom.

Vsaka država, vsak narod, vsaka državica, ki ima samostojne kulturne in gospodarske interese in jih čuti solidarno kot celota, se razvija bolje in zdraveje samostojno, svobodno, ter išče stika z ono skupino, ki ji nudi največ kulturnega in gospodarskega haska. Povsem nenaravno pa misli profesor Stengel, ki meni, da se dá z duševnim podjarmljenjem kulturnih narodov doseči mir in blagodejen razvoj. Narodi in države morajo imeti sami dovolj življenske moči in med krepkimi narodi je mogoč sporadični razvoj in napredek, v katerem sosedi tekmujejo svobodno ali delujejo skupaj.

Za nazore tega profesorja že davno niso več tla ugodna. Po vojni bo treba agilnejšega dela za kulturni napredek in za socialne uredbe; tedaj se pač za njegove nazore ne bo nihče menil. Človeštvo ne bo govorilo o zaslužnjevanju, govorilo bo le o tem, kako naj se uredi čimvečja svoboda, da ne bo oviran razvoj. Nazori profesorja Stengla bodo obležali med starim železjem, kamor spadajo.

Izjavo profesorja Stengla smo tukaj ponatisnili zato, da čitatelji vedo, kakšne bele vrane še redi današnji kulturni svet.

Sazonov je odstopil.

Ruski minister za zunanjo politiko Sazonov je odstopil in zunanji minister je postal ministrski predsednik Stürmer. Stürmer ostane še nadalje ministrski predsednik. V istini so tako osebne spremembe zlasti težavne sedaj v vojni in prav nič ni mogoče soditi, kakšnega pomena je ta sprememba za nadaljne dogodke. Gotovo je pač to, da je izginil s pozorišča zopet eden glavnih sokrivcev sedanje vojne. Nikakor pa ni gotovo, da bi bil z njim izginil tudi glavni nasprotnik miru. Sazonova so imeli pred vojno za premalo odločnega. Minister za zunanje stvari je postal 28. septembra 1910 ob sporu zaradi Bosne, v katerem je takratni minister Izvolski

bil po mnenju ruske gospode preveč popustljiv. Treznejši politiki so že takrat svarili pred Sazonovom, ki je sicer pozneje hodil po potih Izvolskega, le da je bilo njegovo delo bolj podrobno izvedeno.

Toda že prva izjava Sazonova leta 1910 je povedala jasno, da bo Rusija ostala tudi pod vodstvom Izvolskega naslednika pri trozvezni politiki. Pogodba z Japonsko leta 1910, ki je bila naperjena najbrže tudi proti Ameriki, je še bolj jasno označila smer ruske evropske politike, posebno pa še po perzijski pogodbi z Anglijo. Sazonov je nadaljeval tako v Mongoliji kakor v Perziji politiko Izvolskega. Zlasti pa so se čutili njegovi prsti na Balkanu, kjer je pomagal kovati balkansko zvezo ter je končno prišlo do nespornostnih in vojne na južnem izhodu Evrope. Kakšno vlogo je igrala Rusija med balkansko vojno in med obravnami bukarškega miru, je že znano. Same nepravilne se vrste in konec nepravilne je sedanja svetovna vojna.

Vobče so sodili, da je Sazonov mirnejše naravi, taktnejši nego je bil njegov prednik Izvolski. Dogodki in priprave za sedanjo vojno so nas poučile povsem drugače. Njegova bojevitost je bila vodilna v sedanjem vojevanju; njegovi govori v dumi, njegove izjave v časopisju, vse je prepojeno s skrajno nestrpnostjo in zlasti odseva iz vseh njegovih nastopov odločno sovraštvo do nemštva. Sazonov ni prav nič zaostajal za politiki v Parizu in Londonu. Prezreti pa ne smemo, da tista stranka, ki mu je bila tik pred vojno luda nasprotnica, to je radikalnodemokratska kadetska stranka, zastopa sedaj po svojem voditelju Miljukovu isto stališče, zasleduje iste osvojevalne namene kakor ta. Na drugi strani je pa desnica ruske dume ki ji baje pripada Stürmer, in so jo dolžili da je preveč prijazna Nemcem, in ki nastopa danes še hujše in sovražneje proti osrednjima državama nego druge stranke.

Že zaraditega je težavno reči, kakšen vpliv bo imel odstop Sazonova na potek ruske politike. Najbolje je, da upoštevamo, da bodo smeri in pota vojujočim državam določevali uspehi ali neuspehi orožja. V kronskem svetu, po katerem je Sazonov odstopil, je bil junak Brusilov, poveljnik ruske južne armade. O politični smeri in o spravljivosti bodo prej odločevala podjetja generalov nego razlika med nazori prejšnjega ministra Sazonova in sedanjega Stürmerja.

Svetovna vojna.

Konflikt med Italijo in Nemčijo je došel do vrhunca in vojna napoved Italije Nemčiji je morda samo še vprašanje par dni. Časopisje italijanskih vojnih hujšakcev ni zadovoljno z dekretom za slučajne odredbe proti Nemčiji, ker to časopisje pričakuje vojno napoved, ki so jo naznanjali že angleški in francoski časopisi. Italija hoče na vsak način raztegniti svoje sovražno razmerje tudi na Nemčijo. Med tema državama je obstajala do zadnjega časa pogodba, ki se je nanašala na medsebojno postopanje z nemškimi poštani v Italiji, oziroma italijanskimi v Nemčiji in njih privatno lastnino. Sedaj pa je Italija to pogodbo enostavno pretrgala kakor trde nemška poročila. Kakšne posledice bo prinesla ta vojna na ostali svet — če sploh pride do nje — se še ne da soditi. Menimo torej, da ta napoved ne bo prinesla posebnega presenečenja. — Napadi Italijanov med Adizo in Brento postajajo od dne do dne hujši. Od trenutka, ko se je izvršilo skrajšanje bojne črte, sledi skoro neprestano naval za navalom proti avstrijskim pozicijam. Štiri

tedne že traja ta protiofenziva, pa niti na eni točki z uspehom.

O odstopu Sazonova pišejo razni ruski listi in iz teh se razvidi, da je njegova bolezen le pretveza, nikakor pa ni pravi vzrok za odstop. Odstop Sazonova pomenja udarec v lice angleškega veleposlanika Buchanana, ki ni nikdar prikrival, da posebno želi sodelovanje s Sazonovom. Petrogradski krogi sodijo, da prevzetje zunanjega ministrstva po Stürmerju pomenja le prehod, ki ga pojasnjuje sedanja nejasnost v diplomatičnem položaju Rusije. Če se tudi mora nagnjenost do miru presojati previdno, pomenja odstop Sazonova, da ne misli več na brezobzirno izvedbo vojne politike. — Baselski listi poročajo, da so pričeli Rusi premikati svoje čete. Tudi vse bolnišnice evakuirajo za svojo izhodnogališko fronto, kar dokazuje, da je še pričakovati obsežnih ruskih napadov. Zlasti so se vršili boji ob bukovinski meji in na severu pri Rigi, kjer so Rusi izgubili v treh dneh nad 60 tisoč ljudi.

Francoze navdaja veliko upanje, da bo kmalu konec vojne. Zato napenjajo vse sile in doprinašajo največje žrtve, a vse iz prepričanja, da bo na jesen konec. Angleško trditev o veliki ofenzivi ne smatra nihče več resno in o tretji zimski vojni že celo ne mara nihče slišati. Razni vojaški atašeji entente pravijo, da je vojna pač v zadnjem štadiju, da pa je do konca še dolgo. In angleški ataše je rekel, da se je Anglija pripravljala za vojno dve leti in da jo torej lahko še dve leti vzdrži. — Zadnji boji, ki so divjali od Somei so bili nekaj strašnega. To je bil velikanski napad Francozov in Angležev, ofenziva v največjem slogu z uporabo še večjih sil in še več materijala, kakor pri prvem napadu meseca julija. Angleži sami priznavajo, da imajo strahovite izgube, večje kakor Francozi pred Verdunom. Ta bitka pa še ni končana, pripravljajo se novi boji. Odmor od francosko-angleški fronti je bil le začasen, ker so Francozi vzeli precej četa za obrambo Verduna, ki je v nevarnosti, da ga Nemci kmalu zavzamejo.

Položaj na Grškem je neizpremenjen. Poslaniki entente so sporočili grški vladi, da ententa ne namerava okupirati Epira. Italija se temu koraku ni pridružila, iz česar se sklepa, da se svojim aspiracijam glede Epira ni odrekla. — Volilni boji so se že razvili. Ministra bivšega Skuludisovega kabineta tvorijo močno protivenizistično koalicijo. Skuludis kandidira v Atiki, Dragumiš v Solunu. Venizelisti so postavili kandidate v vseh volilnih okrajih, za katere prav živahno agitirajo.

V Rumuniji napenja ententa vse sile, da bi spravila deželo v boj proti centralnim državam. Prisiliti jo hoče, da stori kakor Grška, da demobilizira. Rusija mora vsled tega, ker se Rumunija ne odloči, držati vedno pripravljene čete na besarabski meji. Smemo torej pričakovati iz Balkana še marsikaj prememb v politični konstelaciji.

ZADNJA POROČILA.

Na ruskem bojišču pri Berestečku so se razvili hudi boji. Na fronti ob Slanovki, južno Berestečka so dospeli napadi v najsprejeto obrambno črto.

Italijansko bojišče. Na soški fronti so pričeli Italijani topovski boj proti Sv. Luciji in proti mostnemu okopu južno Podgore. Napadi Italijanov na Tržiški vrh so bili odbiti.

Francosko bojišče. Pri Mosi so luti topniški boji. Na levem bregu reke so se razvili neznatni boji z ročnimi granatami. Severno od Some so se po ponesrečenem angleškem napadu združile angleško-francoske čete k odločilnemu sunku, kateri pa se je takoj od začetka razbil.

Domači pregled.

Sodrug Franc Režek — mrtev. žalostno novico poročamo iz Tržiča na Gorenskem. Naš sodrug Režek je dne 4. julija (kakor je to te dni naznanilo bataljonsko poveljstvo) padel na bojišču. Sovražni strel ga je zadel in kmalu je nehala biti srce našega sodruga. Franc Režek je bil eden početnikov soc. dem. gibanja v Tržiču. Po poklicu je bil predilničar. Prepotoval je prej precej dežela, delal v raznih tovarnah Avstrije in Nemčije; sam je poskusil, kako živi delavstvo. V Tržiču je koj, ko je iz Ljubljane izšel klic: organizirajmo se — šel na delo in pomagal ustvarjati. »Konsumno društvo za Ljubljano in okolico« ga je vzelo v službo ter ga postavilo za poslovodjo tržiške podružnice. Režek je bil marljiv sodelavec, ki ga bomo vsi težko pogrešali. Prominul je v 33. letu starosti ter zapušča vdovo in dve mali siroti. Časten spomin bodi nepozabnemu pokojniku, a hudo zadeti družini naše najtopleje sožalje!

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico v Ljubljani je izdalo statistiko, iz katere posnemamo, kako zelo lepo se je razvilo društvo in kako je delovalo v dosedanjem vojnem času. Številke povedo, da se je vodstvo potrudilo, da so bili člani kolikor je bilo le mogoče preskrbljeni z blagom. Največje težave so bile z dobavo sladkorja in pa — z moko. — Dokler se ni uredilo Vojno žitnega zavoda in podružnic, je imela Gospodarska Zveza prvo besedo — potem so prišle na vrsto občine oz. aprovizijski odbori. Društvo ni ne v prvem in ne v drugem slučaju dobilo toliko blaga, da bi zadostilo potrebam članov, zlasti ne na Jesenicah, Kor. Belu in v Tržiču. Vendar je doseglo znatne svote za razprodano blago. Statistika pove, da je prvo vojno leto, to je od 1. julija 1914 do 1. julija 1915 oddalo društvo blaga svojim članom za K 698.865.79 — drugo leto, to je od 1. julija 1915 do 1. julija 1916, pa za K 1.138.369.43. Članov je lepo število na novo pristopilo, in prav mnogo »mrtvih« se je obudilo k življenju, tako, da so težave vojne dobe še-le mnogem pokazale pravo veljavo zadržne organizacije. Oddaja blaga članom se zrcali po mesecih tako-le:

	1914	1915
Julij	54.083.37	74.304.69
Avgust	54.587.—	81.181.01
September	53.349.15	89.911.23
Oktober	56.960.86	86.619.44
November	75.424.72	88.446.77
December	63.805.54	83.822.22
	1915	1916
Januar	60.121.16	91.735.71
Februar	58.493.27	104.192.13
Marec	61.331.29	100.146.66
April	51.234.78	102.564.36
Maj	55.731.89	117.778.27
Junij	53.742.76	117.666.94
	698.865.79	1.138.369.43

Res ponosni so lahko konsumentje na svojo zadržno organizacijo. Le tako dalje!

Član konsumnega društva za Ljubljano in okolico postane lahko vsak, kdor se proglasi za člana in plača pristopnino v znesku 1 K ter 5 K na delež. — Delež znaša K 40.— in se od 1. julija 1916 obrestuje po enaki obrestni meri kot hranilne vloge.

Dividendne znamke za leto 1915/16 naj oddajo člani do 1. avgusta, pozneje se ne bodo več sprejemale za to leto.

O vpoklicu oproščenih črnovojnikov. Vlada se je sedaj odločila, da bo nadaljnje oproščevanje popolnoma ustavila. Nove prošnje za oprostitev se bodo upoštevale le v gotovih slučajih, in sicer, če se bo dokazalo da je dotična oseba v resnici nenadomestljiva. V poštov pa ne pride 6 najmlajših letnikov, kateri se sploh ne

oproščajo. Vsi do sedaj oproščeni črnovojniki bodo v kratkem zopet poklicani pod orožje.

Maksimalne cene za fižol in grah. C. kr. deželni predsednik na Kranjskem je določil za nadrobni promet s sočivjem naslednje cene za en kilogram, in sicer: za fižol 86 vin., za grah 86 vin.

Dodelitev srečke »Rdečega križa« se je izvršila na ta način, da dobi vsak, kdor se je oglasil za do 10 prostih ali do 100 srečk z enoletno zaporo, polno število prijavljenih srečk. Podpisovalci 11—15 kosov dobe 11 srečk, 16—20 kosov 14 srečk itd. Pri večjem številu prijavljenih srečk se je pa moglo dodeliti le 25%. Pri srečkah z zaporno dobo je izpadla dodelitev seveda ugodneje in pade le do 60% prijavljenega števila.

Nad tisoč beguncev iz Istre se je vrnilo v domače kraje, da opravljajo poljska dela.

Javnih podpor so razdelili v Trstu v teku enega tedna: Občinska podpora brezposelnim: v denarju 3001 K, kosil 1033, večerij 998; občinska podpora družinam vpoklicanih: 975 K 50 vin. v denarju, 260 kosil; na račun dobrodelnega zavoda: 12.455 K 38 vin. v denarju, 31.512 kosil, 16.772 večerij, 261 parov čevljev, 7 oblek in 49 raznih kosov obleke. Vsega je bilo danih denarnih podpor 16.431 K 88 vin., vsi stroški za dobrodelnost pa so znašali 34.638 K 88 vin. ali dnevno po 4948 K 41 vin.

V Trstu je bilo od 9. do 15. julija sedem porok; rodilo se je 47 otrok, umrlo pa je 80 oseb, med temi 17 za jetiko.

Težko je ponesrečil rudar Karl Vran-ko v Trbovljah. Po nesreči je prišel med težko obložena hunta, pri čemer mu je zmečkalo desno nogo. Prepeljali so ga v celjsko bolnišnico.

Obsojen je bil v Gradcu bivši urednik splitske »Slobode«, Niko Bartulović, na 5 let težke ječe.

Pravda za frančiškanski samostan. Na Dunaju je več velikih poslopij, ki se skupno imenujejo »frančiškanski samostan« in so vredna več milijonov kron. Poslopja in stavbišča so bila last države, a frančiškanski red je proti državi nastopil pot tožbe in je pravdo dobil. Država je leta 1802. v onem poslopiju napravila državno tiskarno; pri naložitvi nove zemljiške knjige leta 1877. sta bila to zemljišče in poslopje vpisana kot last verskega zaklada, ki je državni zaklad. Leta 1909. je frančiškanski red zahteval ta poslopja zase, a ker jih državna uprava ni dala, je tožil. Deželno sodišče dunajsko je tožbi ugodilo in velika poslopja so iz posesti države prešla v posest frančiškanskega reda. Toda država je zlasti ugovarjala, da frančiškanski red po svojih pravilih in vsled sklepa tridentinskega zbora sploh ne sme imeti imetja, niti ga ne more pridobiti in da torej ne more zahtevati poslopij, ki so milijone vredna. Deželno sodišče pa se je postavilo na stališče, da je navada, da ima frančiškanski red imetje, razveljavila na tridentinskem koncilu sklenjeno postavo. Država se je proti razsodbi pritožila na višje deželno sodišče, ki je pa pritožbo odbilo. V utemeljevanju je rečeno: Če ima kak cerkven red poslopja, to je pač težko spraviti v soglasje s pravili svetega Frančiška, odgovarja pa novodobnim gospodarskim razmeram in dokazuje, da se mora tako idealno pravilo, če naj ostane življenja zmožno, prilagoditi premembam časovnih razmer. V nižjeavstrijskih in sosednjih škofijah je pri mero-dajnih cerkvenih osebah že dolgo veljavno pravno naziranje, da smejo imeti posestva, ker trpi papeška stolica že dolgo tako kršenje redovnih pravil.

Umrli je v Pragi bivši češki državni poslanec dr. Jos. E. Slavik v 68 letu svoje starosti. Bil je član staročeške stranke in predsednik upravnega sveta dnevnika »Narodni Politika«.

Podraženje časopisov. V Zagrebu se podraže s 1. avgustom vsi oni časopisi, ki izhajajo na osmih straneh za 2 vin.

Komitata Marmaroš in Bistrica na gorenjem Ogrskem sta proglašena za ožjo bojno ozemlje.

Konferenca ogrskih politikov na Du-naju. Madžarski opozicionalni politiki: grofa Andrassy in Apponyi ter Štefan Rakovszky, ki so te dni konferirali na Du-naju z znanjim ministrom, baronom Burianom, in vojnim ministrom, baronom Krobotinom, so se vrnili v Budimpešto. Tam se je vršilo posvetovanje med grofom Tiszo in grofom Andrassyjem, ki se je v soboto odpeljal v Berlin, da se tam-kaj na podlagi svojih razgovorov z Bu-rianom in Tiszo, posvetuje z vodilnimi nemškimi politiki. — Ministrski predsed-nik, grof Tisza, je prispel včeraj na Du-naj, kjer je konferiral z baronom Buria-nom. Vsa ta posvetovanja so najbrže po-litiškega pomena.

Oporoka škofa Krapca znaša milijon kron za škofijsko semenišče v Djakovu, ki pa se šele ustanovi, 200.000 K pa za razna kulturna in dobrodelna društva na Hrvaškem.

Ljudske kuhinje. Po večjih krajih v vojujočih državah so jeli ustanavljati kuhinje, v katerih se preskrbljuje prebivalstvo s hrano. Vojna je povzročila nena-vadne razmere. Prebivalstvo je zaposle-no, žene morajo opravljati razna obrtna in druga dela, nastala pa je tudi zaradi silne draginje zlasti med delavstvom be-da. Izključeno je, da bi se mogla danes preživljati družina s takimi dohodki, s ka-kršnimi se je preživljala pred vojno, v prav mnogih slučajih je pa tudi odšel red-nik v vojno. Te kuhinje ustanavljajo ob-čine, konsumna društva in privatne dru-žbe. Nekaj prednosti in haska imajo te uredbe. Družinam jemljejo skrb za nabavo živil, živila so cenejša nego, če jih nabav-lja posamezna družina in vrhutega se ži-vila ob pametnem gospodarstvu mnogo boljše porabijo nego je to mogoče pri na-drobni kuhi. Tudi pripravljani stroški za kurivo in mnogo dela se prihrani pri tem. Skupne kuhinje torej niso pravzaprav no-bena nesreča. Vadi nas na skupne kuhinje sicer sedanja vojna, ni pa nobenega dvo-ma, da se bo ta uredba, če že ne obdržala takoj po vojni, jela polagoma uvajati. Že pred vojno smo imeli ljudske kuhinje za dijake, siromake, zadrugne gostilne. V Švici so ljudske in družbene kuhinje že precej vdomačene, nekaj tudi na Fran-coskem in v Nemčiji. Podobno zadrugno podjetje pri nas imajo tržaške delavske zadruge v Trstu. Zlasti bo ustanavljanje skupnih kuhinj v bodoče naloga zadrugnih organizacij in delavskih društev sploh, če občine te naloge ne bodo mogle ali hotele prevzeti.

Z usekom, vbodom ali drugače raz-trgane mišice in koža utegnejo tudi po ozdravljenju ali zacelitvi še boleti, ker so živi na dotičnih mestih zlasti občutljivi. Priporočljivo je za take bolečine rabi-ti živce pomirjujoče, bolečine hladeče do-mače zdravilo, kadar nastopajo. Opozar-jamo na staroznani, bolečine hladeči Fel-lerjev fluid iz rastlinskih esenc z znamko »Elzafluid«, ki v vseh takih slučajih dobro služi. Ker nastopajo te bolečine lahko po-gosto, ob prehudih naporih, kakor tudi ob spremembah vremena, vlažnosti, mrazu itd., se priporoča, da imamo vedno nekaj steklenic doma. Naroči se 12 steklenic za le 6 kron franko pri lekarnarju E. V. Fel-

ler, Stubica, Elzatrž št. 334 (Hrvaško). Tudi Fellerjeve tek zbujaajoče, želodec krepčeče rabarbarne kroglice z zn. »Elza-kroglice« 6 škatlic franko za 4 K 40 h se lahko naroči obenem. Te so najmilejše in najprijetnejše odvajalno sredstvo, ki za-nesljivo vpliva. Nič manj priljubljeni in prav zanesljivo, hitro vplivajo Fellerjevi turistovski obliži z zn. »Elza« za 1 ali 2 kroni in tekoče mazilo zoper kurja očesa Fellerjeva tinktura za turiste z znamko »Elza«, 1 steklenica 2 kroni. Te ozdravijo radikalno bolečine, ki jih povzročajo kurja očesa. (vv)

Svetovni pregled.

Socialni demokratje na Nemškem so nameravali prirediti strankarski zbor, da se posvetujejo o strankarskih razme-rah. Ker pa tak zbor sedaj ni mogoč, pri-poroča vodstvo konferenco strankinih or-ganizacij.

Nemški peki na Angleškem. Pred vojno je bilo v Londonu več tisoč nem-ških pekovskih mojstrov. Zdaj je zadruga pekov v zapadnih okrajih Londona skle-nila pozvati vlado, naj po vojni izžene z Angleškega vse internirane inozemce in naj ne dovoli nobenemu Nemcu več, da bi na Angleškem izvrševal pekovsko obrt.

Inozemke imajo prednost. V velikih berlinskih listih je objavljen inserat firme S. Peiser, ki išče za svojo tovarno ženskih oblek izvežbane sile in pravi, da daje prednost inozemkam. Nemškonacionalni listi so zaradi tega ogorčeni.

Prusko učiteljstvo. V nemški armadi služi kakih 50.000 učiteljev; nad 4000 jih je že padlo. Z ozirom na pomanjkanje učiteljev, nastavljajo zdaj v večjem številu učiteljice, a je še vedno 14.000 izprašanih učiteljic brez službe.

Nakaznice za milo so uvedli na Nemškem. Vsaka oseba sme porabiti mesečno do 50 g finega mila in do 250 g milnega praška. Izdelovalo se bo tudi posebno vojno milo, ki se bo prodajalo po 20 feni-gov komad (50 g).

Dve leti svetovne vojne je minilo dne 26. t. m.

Vojni nameni Vsenemcev. V vsenem-ški agrarni »Deutsche Tageszeitung« opi-suje grof Reventlov svoje in svojih pri-stašev vojne namene. Zlasti se ozira v svojem razmotrivanju na usodo Belgije. Graf zahteva reelno jamstvo glede poli-tiške kakor tudi gospodarske oblasti nad Belgijo, odklanja pa kakršnokoli medna-rodno sporazumljenje. Belgija je življen-sko vprašanje Nemčije in nemškega na-roda. Govorice glede obnovitve belgijske države naj nas ne brigajo; Belgija je stvor, ki ne more dati nikakršnega jam-stva; belgijskega naroda sploh ni. — Re-ventlov hoče Belgijo okupirati. Ni pa ve-rojetno, da ima mož pravico govoriti tako v imenu nemškega naroda.

Casementa usmrte? Voditelj Ircev Roger Casement, ki so ga Angleži obsodili na smrt, bo, kakor poroča »Daily Mail«, usmrčen dne 3. avgusta. Casement se je pritožil, je apeliral na zbornico lordov in baje tudi na kralja, ki je zadnja inštanca. Apel na zbornico lordov mu državni pravdnik ni dovolil.

Na Irskem se je osnovala nova irska nacionalna stranka pod vodstvom Ginne-lja. Stranka je imela v Belfastu shod, na katerem je sklenila, da smatra vsakega poslanca za izdajalca, ki bi glasoval za ho-merulo Lloyd Georgeja.

Nesreča pri Berlinu. V okolici Ber-lina ob gorenji Spreji se je pripetila ne-sreča: Osební parnik je trčil na čoln z motorjem, poln izletnikov, katerih je ve-liko utonilo. Dosedaj je znanih 20 mrtvih.

Obljube entente Rumuniji. Berlinska »Morgenpost« poroča preko Ženeve: Ententa se obnovila v Bukarešti svoje, oktobra 1915 stavljene obljube. Tako naj dobi Rumunija celo Dobrudžo in vzhodno bolgarsko ozemlje z Dedeagačem kot glavnim rumunskim pristaniščem. Rumunija pa mora priznati hegemonijo Rusije v Črnem morju, v Carigradu in Dardane, lah. Seveda vse le pod pogojem, da se Rumunija udeleži vojne in da četverozveza — zmaga.

Nemške terjatve v inozemstvu. Zveza za varstvo nemških terjatev v inozemstvu je razglasila izkaz, iz katerega izhaja, da ima Nemčija v sovražnih državah več kakor 2000 milijonov mark terjati. Zadnje leto pred vojno — 1913 — je Nemčija prodala za 4600 milijonov mark v one države, s katerimi ima zdaj vojno. Na Ruskem imajo Nemci terjati vsaj 500 milijonov, a strokovnjaki sodijo, da je vsaj 60 do 70 odstotkov te svote izgubljenih, če jih državna vlada ne reši.

Prenehal je baje izhajati angleški delavski list. Iz Londona poroča »Courant« v Rotterdamu, da je prenehalo izhajati glasilo neodvisne delavske stranke »Labour Leader« v Manchestru. List je bil osnoval umrli vodja rudarjev in neodvisne angleške delavske stranke Keir Hardie. List se je vedno boril proti vojni in je ostro pobijal splošno brambno dolžnost. Neodvisna delavska stranka je delavska organizacija, ki stoji najstrožje na delavskorazrednem stališču. Vest se pa nam ne zdi nič kaj verjetna.

Jauresjev morilec. Villain je prosil, naj ga puste na fronto. Njegova prošnja je bila odbita.

Nesreča v žveplokopu. V žveplokopu Germini pri Palermu se je sesulo več rorov in je zasulo 200 delavcev. Rešilna dela so se takoj začela, a zadnja poročila pravijo, da doslej ni bil niti en delavec še rešen.

Dardanejsko vprašanje. »Lokalanzeiger« poroča: Iz četvernih držav vračajoči se ruski parlamentarci so v tajni seji vojnega odseka ruske dume poročali o uspehu svojega potovanja. Po angleških listih je znani vodja liberalcev, Miljukov, izvajal sledeče: Najvažnejše vprašanje za Rusijo so Dardanele. Dogovor, sklenjen med Rusijo in njenimi zaveznicami, je Rusiji obljubil obe obrežji morske ožine. Tisti dogovor ni bil razglašen. Šteli smo si v dolžnost, da ga razširimo v četverozveznih državah kar najbolj mogoče. Pri pogovoru s Sir Edvardom Greyem, je ta priznal, da je dardanejsko vprašanje za Rusijo ravnotako važno, kakor aljaško-lotarinško za Francijo. Mnogi angleški listi so mnenja, da naj se pusti Nemoem izhod v Malo Azijo, mi pa smo poudarjali, da je dardanejsko vprašanje za Rusijo življenjsko vprašanje in smo dobili vtisk, da sodijo merodajni krogi stvar v ruskem smislu.

O vojni je poudarjal na nekem londonskem zborovanju lord Selborne, da se konec vojne še ne bliža. Boji še niso dospeli do kritične točke. Delo, ki nas še čaka, je delo več let. Nahajamo se še le na začetku naloge, ki jo je vsa država složno prevzela in narod mora biti pripravljen napeti svoje sile do skrajnosti.

Bombna eksplozija v San Francisku. Pri paradi v prosep oboroževalne propagande se je zgodila bombna eksplozija, pri kateri je bilo šest oseb ubitih in 29 ranjenih. Bomba je bila skrita v nekem kovčegu. Hiša, kjer je bomba eksplodirala, je razrušena. Razne osebe so dobile pred eksplozijo svarila na dopisnicah. Policija je aretirala nekega sumljivega mornarja.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

„SIDA LIMONADNI PRAŠEK“ (velja 40 vin.) ter da tri do štiri kupice izvrstne žeje tečeče osvežujoče pijače. Neobhodno potrebno za vojake, izletnike (turiste) in za domačo rabo. — **SIDA MALINJI PRAŠEK** (velja 40 vin.) služi v izdelavo 1 1/2 fruta izvrstne malinje marmelade, kakor tudi kot nadomestilo za naravni malinovec. — **SIDA MED** (velja 35 vin.) in je najcenejša in najboljša jed s kruhom, osobito kot maža za kruh. Novost za pecivo, **SIDA PRAŠEK ZA PEKO** (imenovan Eikrem-in-Backpulver) v violetnem ovoju nadomešča pri vsakovrstnih pecivih izborni jajčni rumenjak in drože (kvas). Je izvsten pomoček pri izdelavanju peciva v gospodinjstvu. 1 zavojček stane 20 v. Pošilja se po pošti najmanj za 2 kroni po povzetju. Naroča se pri **JOS. BERDAJS, LJUBLJANA št. 5, Zeljarska ulica.**

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Repič, Št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se iz kažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Francišanska ulica št. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavexo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Franciš. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščinina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

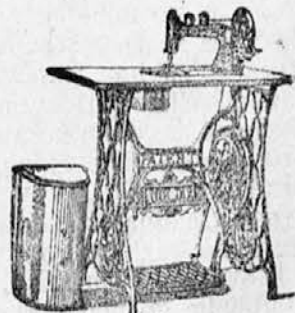
Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stonj in franko.